

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De Tertio Modo procedendi in causa fide per viam inquisitionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

lis asseruit, & dixit talia contra fidem, & tenet, & defendit. Ponatur prout denuntiabit. Quo facto in continenti ipse Inquisitor faciat iurare ad quatuor Dei Evangelia ipsum denuntiantem de veritate dicenda super denuntiatis; præstito iuramento interrogabit eum: unde scit esse vera que denuntiavit, & si vidit, vel audivit. Si dicat se vidisse, interrogabit eum: ubi vidit, & quando, & quoties, & per quem modum, & qui erant præfentes. Si dicat, quod non vidit, sed audivit, interrogabit eum Inquisitor a quibus audivit, & ubi, & quando, & quoties, & per quem modum, & a quibus præfentibus audivit, formando articulos de quolibet prædictorum singulariter, & diuisim.

Et notarius ponat totum in actis seu processu immediate post prædictam denuntiationem continuando sic. Qua quidem denuntiatione sic ut præmittitur facta, ipse Inquisitor in continenti fecit iurare ad quatuor Dei Evangelia ipsum denuntiantem de dicenda veritate super denuntiatis, & interrogavit eundem: unde, & quomodo ea, quæ denuntiaverat, nouerat esse vera. Qui respondit, quod pro eo scit ea quæ denuntiaverat esse vera, quia vidit.

Interrogatus ubi vidit dictum talem facere, vel dicere in prædicta, dixit, quod in tali loco.

Interrogatus de tempore, dixit, quod tali die, talis mensis, & talis anni.

Interrogatus quomodo vidit, &c. Formentur articuli, ut dictum est, & totum ponatur in processu, & specialiter inquiretur ab eo, qui sciunt in tali causa, & qui possunt scire.

Quibus omnibus sic peractis, ultimo interrogabitur, si denuntiat mala voluntate, odio, vel rancore, vel dimittit aliquid favore vel amore, vel alias rogatus, vel subornatus: & postremo iniungitur ei virtute iuramenti præstiti tenere secretum quidquid ibi dixit, vel per Inquisitorem sibi dictum fuerit: & ponetur totum in processu, & in actis. Quibus omnibus sic expleis, sequetur paulo infra. Acta sunt hæc in tali loco, tali die, talis mensis, & tali anno, in presentia mei notarii talis loci, auctoritate talis, & scriptoris domini Inquisitoris, & talium testium ad hæc vocatorum, & rogatorum.

COMMENT. XV.

Num. 68. **D**E hoc secundo modo procedendi in delictis per denuntiationem copiose disserunt suis locis criminalistæ: sed de eas quantum ad nostrum institutum pertinet, agit S. Antonius, 3. par. tit. 9. c. 9. Gondissalvus tract. de hæret. q. 10. nu. 6. Capezius apud Zanchinum, c. 9. vers. de tertia. Repertorium Inquisitorum, & Locatus in opere iudiciali, verbo, denuntiatio. Spancas de Catho. instit. tit. 19. idem in Enchiridio, tit. 23. Ioannes Rojas in singularibus fidei, sing. 5. Tabiensis in summa, verbo, Inquisitor. §. 26. nu. 27. & alij.

Denuntiatio quid. Est autem denuntiatio alicuius criminis apud competentem iudicem, sine inscriptione, facta delatio ad penitentiam peragendam, vel aliam penam legitimam imponendam, vel etiam ad verumque.

A ita Host. in sum. tit. de denuntiatio. §. 1. & Repertorium Inquisitor. verbo, denuntiatio. colligitur, non obscure ex cap. 2. & 3. & capit. super his. & capit. nouit. de iudicijs.

a Et tunc Inquisitor mandet sibi, quod det in scriptis, vel saltem dicat in presentia testium, & notarij. [Et re vera indifferenter hæc admitti possunt, & observari, ut verè admonet Julius Clarus in pract. crim. §. fin. q. 7. vers. ulterius quero. in fin. nam hanc denuntiationem, & in scriptis, & verbo tantum porrigere possunt iudices, qui denuntiant, & tenet etiam Bossius, de denuntiatione, nu. 1. & videntur velle Angelus, Salycetus, & alij, in l. ea quidem. C. de accusat.]

B Quod vero hic ait Eymericus: Vel saltem dicat in presentia testium: non est ita accipienda, ut credamus testes esse necessarios, coram quibus denuntiatio Inquisitori proponatur: id enim nec verum est, nec iure vsquam cautum; sed per testes huiusmodi illas personas religiosas accipere debemus, de quibus in c. vt officium. de hæret. li. 6. & merita auctor in modo præcedenti, & amplius paulo post nu. 84. in tit. quot personæ esse debeant in examinatione testium, & delatorum in causa facti.

b Et obtulit eidem domino Inquisitori cedulam tenoris sequentis. [Cedula vox est Hispana, & id est, scriptura, seu chyrographum.]

Denuntiationis autem formula ita habet: nam, Syndicus seu officialis, vel in proposito nostro designatus, aut quilibet denique fidelis, indicat Inquisitori apud acta, die tali fuisse, tale malefium commissum, aut talem hæresim assertam a tali homine, & id scire Caim, verbi gratia, & Scm, aut tales, & tales, atque ita vsus observat, ut ait Angelus tract. de malef. vers. nec ad denuntiationem, nu. 20. & Inl. Clarus, in pract. crim. §. fin. q. 7. vers. quero nunc que sit forma.

His peractis, nulla sunt amplius denuntiantis partes, sed iudiciorum relinquuntur, ut is inquirat

D de delicto, de delinquente, accitis testibus quos denuntians nominavit, sicut alijs, a quibus veritas haberi possit: quod etiam vsus observat, quamvis enim denuntiator iure probare olim deberet vera esse que in denuntiatione asseruit. I. diuis. & Lab accusatio ne. ff. ad senatusconsultum. Turpillia. hodie tamen in praxi iudicantiam non admittit. ita Angelus præcæto loco, & Saly. in l. ea quidem. C. de accusatio. nu. 23. & Marianus Soc. in c. qualiter, & quando et. l. nun. 72. vers. Et licet secundum iura, extra de accusatio. quos sequitur Clarus paulo antea relatus.

E Quo facto in continenti ipse Inquisitor faciat iurare denuntiantem de veritate dicendi. Idem est in testibus, ut paulo post docet Eymericus, nu. 82. tradit concilium Tridentense, c. 4. & dixi copiose inf. nu. 21.

De tertio modo procedendi in causa fidei per viam Inquisitionis.

TERTIVS modus procedendi, & processus inci-

incipiendi in causa fidei est per modum Inquisitionis, & est quando non est aliquis accusator, nec denunciator, sed fama laborat in aliqua ciuitate vel loco, quod aliquis dixit vel fecit aliqua contra fidem, & clamor ad aures inquisitoris peruenit pluries publica fama deferente, & clamosa insinuatione producente: Et tunc Inquisitor inquirat non ad instantiam partis, sed ex officio. Et hic est etiam communis & visitatus modus procedendi. Et cum talis clamor frequens peruenit ad aures Inquisitoris, praesertim per personas graues & honestas, & fidei zelatores, habito notario & duabus personis religiosis, seu alias) ut dictum est supra) honestis, incipiat processum per modum, qui sequitur.

In nomine Domini amen. Anno a natiuitate Domini, tali die, de mense tali; ad aures Venerabilis & religiosi viri domini fratris talis: ordinis talis, in dominio talis domini Inquisitoris haeretice prauitatis a sacra sede Apostolica specialiter delegati, peruenit pluries, fama publica referente, & clamosa insinuatione perducente, quod talis, de tali loco dixit, vel fecit talia contra fidem. Ponatur totum prout fama laborat, & paulo infra. Acta sunt haec die tali, mensis talis, anno tali, in praesentia testium vocatorum & rogatorum, & mei notarij talis, auctoritate talis, & scriptoris domini inquisitoris & sacri officii inquisitionis.

COMMENT. XVI.

De hoc tertio modo procedendi in delictis per Inquisitorem eadem ferme, qua hic tradit Emericus, repetit Tabienfis in sum. verbo, inquisitor. §. 27. 28. pulchre Hostiensis in sum. hoc titulo. Anzonius p. 9. c. 7. Julius Clarus in practi. crimi. §. ult. q. 3. & 6. late practica Papiensis in fine tituli de forma inquisitionis. Godeffalvus trac. de haeret. q. 10. Ludouicus Carverius tract. de haeret. nu. 102. D. Franciscus Casonus tract. singularium questionum criminalium c. 8. Repertorium inquisit. & Locatus in opere iudiciali verbo, inquisitio. copiose iuris canonici interpretes in c. qualiter & quando. extra de accusatio. & iuris ciuilibus Doctores in l. congruit. vbi late Bart. ff. de offic. praesid.

Est autem inquisitio alicuius criminis manifesti ex bono & equo iudicis competentis canonice facta inuestigati. ita Hostiensis in sum. tit. de inquisi. §. 1.

Hec vero inquisitio praecitatis locis duplex constituitur, vna generalis, specialis altera: quarum vtraque in hoc tribunali magnam habet momentum.

Et generalis tunc locum habet, quoties Inquisitores prouinciam visitant, & generalia edicta promulgant inquirendos occultos & incertos haereticos, ad quam exercendam non exigitur infamia praecedens: nam ex officio certis statisque temporibus incubunt Inquisitoribus ea vti: de qua accipitur textus in c. excommunicamus 1. §. ad ieiunium. & §. ult. de haeret. extraque insignis locus in Conc. Tholosano ca. 2. in haec verba; Statuimus itaque, ut Episcopi & Archiepiscopi in singulis parochijs tam in ciuitatibus quam extra, sacerdotem vnum, & duos vel tres bonae opinionis laicos, vel plures si opus fuerit sa-

cramento constringant, qui diligenter inquirant fideliter & frequenter haereticos in eisdem parochijs, domos singulas & cameras subterraneas aliqua suspitione notabiles perferutando, & appensa, seu adiuncta in ipsis tectis aedificia, seu quaecunque alia latibula, quae omnia destrui praecipimus perquirendo; & si quos reppererint haereticos, credentes, fautores, & receptoros, seu defensores eorum, adhibita cautela, ne fugere possint, Archiepiscopo, vel Episcopo, dominis locorum, seu bailiuis eorundem cum omni festinantia studeant intimare, ut animaduersione debita puniantur Hoc idem faciant Abbates exempti in locis suis, quae non sunt ordinarijs iure diecesan. subiecta. Solliciti etiam sint domini terrarum circa inquisitionem haereticorum in villis, domibus, & nemoribus faciendam: & circa huiusmodi appensa, adiuncta, seu subterranea latibula destruenda. haec ibi. De hac agit plene & eleganter Barto. in praecitata l. congruit. et in l. 2. §. si publico. ff. ad legem Iul. de adult. & Simancas de cath. insti. tit. 44. nu. 7.

Specialis vero inquisitio est quoddam ius per officium procedendi ad condemnationem et punitionem contra aliquos nominatim inquisitos de certis delictis diffamatos. ita Angelus tract. de malef. verbo; haec est quaedam inquisitio. quem sequitur Giga tract. de crimine laesa maiest. lib. 1. tit. qualiter procedatur. q. 8. nu. 3. neque ad hanc proceditur absque praecedenti infamia, quae vicem accusatoris retinet. c. qualiter & quando. de accusati. Hippolytus Marsilius consi. 53. incipien. Longe est Dominus. Simancas de catho. insti. tit. 44. nu. 8.

Quamquam in hoc crimine haereticis, ob indicia & suspiciones verisimiles, eam possit Inquisitor exercere, nulla infamia praecedere: caute tamen & prudenter & valde occulte, ne cuiusquam fama honorque laedatur. Gemianus, Francus, & alij in ca. vt officium. de haeret. lib. 6. & Baldus in l. iubemus. C. de probat. quae sententia verissima est.

De modo prosequendi & continuandi processum in causa fidei.

VISO primo, quomodo, & qualiter processus inquisitionis haereticae prauitatis in causa fidei est incipiendus: videndum est secundo quomodo, & qualiter processus huiusmodi est mediandus, & continuandus. Vbi considerandum est, quod in causa fidei proceditur summarie, simpliciter, & de plano, absque aduocatorum, & iudiciorum strepitu, & figura, ut patet extra de haeret. c. Statuta. li. 6. Qualiter autem ista verba intelligantur, patet extra de verb. sign. c. Saepe contingit. in Clemens. vide supra in 2. par. nam non oportet de necessitate libellum offerre, nec litem contestari: appellationes frustratoriae non sunt admitteae, & caetera multa, ut patet ibi. Et quia processus, ut visum est supra, est tripliciter incipiendus; quia vel propter instantiam partis seu accusatoris: vel propter zelum denuntiatoris: vel

Dd pro-

Inquisitio
pālis quid.